

Incipiunt opera et

tractatus magistri Johānis de Berson / sa-
crarum litterarū doctoris resolutissimi et
christianissimi / ac cancellarij parisiensis.
Qui in tres partes distincti sunt. Quarū
prima cōplectit tractatus / fidē et potestare
ecclesiasticā cōcernētes. Quibz omibz pre-
missus est tractatus de laude scriptorū. qz
is ad cōmendandōs omnīū q̄ libris multi-
plicandis studēt accōmodari potest.

A

Arutari scripturas et hor-
tabat olim iudeos christi.
Iohis. v. Scripturas vi-
delicet in q̄bz putabāt se vi-
tā etnāz hēre. De q̄libz loq̄t
ap̄ls sc̄da ad thimoth. iij.
q̄ ois scriptura diuinit̄ ispirata. vtil̄ ē ad do-
cēdū. ad arguēdū. ad corripēdū. ad erudiē-
dū i iusticia. vt p̄fec̄t̄ sit hō dei ad om̄e op̄
bonū instruct̄. Et ad romanos. ciiij. Que
cūqz sc̄pta sunt ad nr̄am doctrinā sc̄pta sūt
vt p̄ patientiā et cōsolationē scripturaz spem
habeam. Vt quō scrutabūt̄ scripturē si
nō habeāt. Qualiter habebūt̄ si nō scribā-
tur. Qua ratōe scribēt̄ sine scriptoribz. Sūt
iḡt necēarij sc̄ptores. Et h̄ est qd̄ h̄ et nūc in-
tēdīm̄ suadere cōpellēte nos ad h̄ mltipli-
ci circa sc̄ptores librorū vtiliū defectu quē
patiēti eras nr̄a. Et i primis cōclusionē certā
statuam̄ dicētes. Scriptor idoneus et fre-
quēs librorū doctrinē salubrē agit op̄ bonū
de genere. Et op̄ h̄ si pueniat ex caritate.
est meritorū vite etnē / nec fūile dicēdū est
Vñ prin̄ habeet̄ decisio dubij cuius occasio
ne cūdit̄ p̄ns opusclm̄ qd̄ q̄siuit̄ qdā de mo-
nachis dom̄ carulie. Si liceat diebz festi-
uis scribere deuorōis libros grat̄. Sed
aduertēdū i primis q̄ nomē sc̄ptoris notat
peritiā scribēdi. cū vlt̄ assiduo vlt̄ frequēti.
Scriba vō diē mgr̄m i eis q̄ sūt d̄sute leḡ
eruditū. q̄ et scrutator vlt̄ cōsitor dici p̄t / aut
etiā dictator. Quales erāt scribe iudeorū / q̄
lis esdras scriba veloz et ingenios̄ i lege / q̄les
ap̄d rōianos theologi doctores seu theolo-
gie p̄fessores de q̄bz nō erit p̄ncipaliter ser-
mo p̄ns / s̄ de scriptoribz q̄si mechanicis et
manualibz librorū. Et hi sūt i multiplici
differētia penes eruditōez maiore vel mi-
nore circa scripturā / quā trāsferūt ex inspe-
cto exēplari libro / vlt̄ quā de p̄nūciātis ore
suscipiūt / sic baruch de ore hieremie sc̄psit
oēs sm̄ones ei. Sūt q̄ sil̄ sūt dictatores et
scribe et scriptores. tal̄ laudat̄ fuisse diuus

Ambro. libros scribēs q̄s dictabat. Sūt
alij grad̄ ifimi nullū penit̄ h̄ntes intellectū
eorū q̄ trās scribūt. q̄s q̄ pictores appellam̄
Sūt nōnulli tāqz mediū grad̄ q̄bz ap̄t̄ est
sars̄ sensus eorū q̄ scribūt / saltē gr̄maticalē
seu l̄raliter. q̄les oli fuerūt et adhuc eē ferunt
in religiōibz appbat̄ atqz i vniuersitatibz et
studijs rationabilē istitūt̄. Et de talibz lo-
q̄ p̄cipua nūc ē intētio neqz alios secludē-
do. q̄ vlt̄ sūt maḡ aliqd̄ q̄ sc̄ptores vt p̄mi
vlt̄ vt sc̄di / q̄ paz sūt ad fructū sp̄ialem sue
scripturē capessendū idonei. Quibz p̄no-
tat̄. vt lucidior et breuior eēt ordo dicēdoz
pater statū hec nr̄a cōclusio. sciētibz qd̄ ē op̄
bonū d̄ genere qd̄ op̄ meritorū vite etnē
qd̄ op̄ fūile. Verūm placz eā p̄ paratōes ali-
q̄s i subseq̄ntibz duodeci cōsideratōibz apli-
cādo mōstrare / q̄s metz triplex cōphēdit.
v̄sus. Predicat atqz studet sc̄ptor. largit̄ et
orat. Affligit. sal dat. fōrē. lucēqz futur̄. Ec-
clesiā dicit. armat. custodit. honorat.

Consideratio prima

B

Scriptor idoneus et frequens librorū
doctrinē salubrē (sic enī sp̄ infra loq̄
volum̄ et intelligi) p̄dicare dici p̄t. Certe si li-
gua silet man̄ p̄dicat et fructuosus aliqui / q̄n-
to sc̄ptura venit ad p̄les vberior q̄ trās iēs
fmo. Nec obuiam̄ dicto hieronimi q̄ hēc
nescio qd̄ latēt̄ energie viue voc̄ act̄ et in
aure discipli ex doctoris ore trās fusa foris
sonat. Si iuenies aliq̄s eruditissimos fa-
tētes se pla didicisse sc̄pta studēdo ruminā-
doqz secū q̄ p̄ doctor̄ audirū. Quale se fu-
isse vid̄ bernard̄ gl̄ari dicēs mgr̄os suos
fuisse quere et fagos. Proculdubio nō si-
ne p̄uia vlt̄ comite lectura librorū. Adde q̄
int̄ p̄dicatores sūt mlti tāqz nudi p̄nūciato-
res eorū q̄ sumūt̄ formalit̄ i sc̄ptis. q̄ si mere-
ri possit aureolā p̄dicatoribz debitā / cur nō
silt̄ sc̄ptor nr̄ cui p̄t adesse et adest. supponit̄
rur. non impar animarum saluificans zē-
lus scribendo sicut alteri loquendo.

Consideratio secūda

Scriptor idoneus et frequens librorū
doctrinē salubrē (sic enī sp̄ infra loq̄
volum̄ et intelligi) p̄dicare dici p̄t. Certe si li-
gua silet man̄ p̄dicat et fructuosus aliqui / q̄n-
to sc̄ptura venit ad p̄les vberior q̄ trās iēs
fmo. Nec obuiam̄ dicto hieronimi q̄ hēc
nescio qd̄ latēt̄ energie viue voc̄ act̄ et in
aure discipli ex doctoris ore trās fusa foris
sonat. Si iuenies aliq̄s eruditissimos fa-
tētes se pla didicisse sc̄pta studēdo ruminā-
doqz secū q̄ p̄ doctor̄ audirū. Quale se fu-
isse vid̄ bernard̄ gl̄ari dicēs mgr̄os suos
fuisse quere et fagos. Proculdubio nō si-
ne p̄uia vlt̄ comite lectura librorū. Adde q̄
int̄ p̄dicatores sūt mlti tāqz nudi p̄nūciato-
res eorū q̄ sumūt̄ formalit̄ i sc̄ptis. q̄ si mere-
ri possit aureolā p̄dicatoribz debitā / cur nō
silt̄ sc̄ptor nr̄ cui p̄t adesse et adest. supponit̄
rur. non impar animarum saluificans zē-
lus scribendo sicut alteri loquendo.

ptoz. legētibz aūr atq; dictātibz si defuerit
 auxilia scriptoz/ cū mēoria sit labilis/ obre
 pat. prin^o obliuio dictatis/ aut delect^o ob/
 liuio. Adde q; salubriora sūt plerūq; sc̄pta
 veterē q̄lia scriptoz n̄r eligit q̄dictamia no
 uelloz. Nō q; iprobem^o nouos dictatores
 q̄les assidue cogūt assurgere tū ppter altera
 tionē variā gust^o spūalis/ cupiētis nūc hāc
 nūc illā escā vbi celestis. nūc oēm penitus
 abominātis. Tū vō ppter dubitātiōes no
 uiter emergētes iuxta q̄litates psonaz tem
 porū aliāz q; circūstātiāz. q̄ nūc plene to
 tū se p̄bebūt cū sint absq; nūero variābiles
Exemplū de medicis et morbis. Nō enī suffi
 ciūt eis libri q̄ntūlibet et arte cōpositi. S;̄
 oportet variare receptas/ q̄les velle sil oēs
 tradere eēt. put anicēna notat inexplēbile.
Prodest nihilomin^o apd̄ rēpublicāz nō
 mediocriter refuatiō talū p̄ticularit̄ dicta
 toz. sic p̄tra morbos corpoz sic aduersus
 pestes aīoz/ qd̄ vtiq; facit scriptoz. Por
 ro scrutatōez studiosāz nō oī scribēti trade
 re possum^o/ sed sciētifico cui^o memoriā fir
 mi^o retinet ea q̄ scribit q̄ alia si vult intēde
 re. nū ppter imorationē. nū qz segni^o irritant
 aīos demissa p̄ aures q̄ q̄ sunt oculis subie
 cta fidelibz. ait **Flacc^o.** Accipit ex hac ra
 dice sue traditōis originē ars memoriē cu
 ius memint **Cicero.** Reddīt insuper ra
 tio cur expediat studiosis abbreviatiōes si
 bi cōscribere certisq; notulis insignire pū
 cra memoratu digniora.

Tertia cōsideratio

q; scriptoz n̄r largit̄ miseretur et cōmodat.
Scriptoz n̄r largit̄ miseret. et cōmo
 dat. Res eēt p̄tes satisfactōis theo
 logi tradūt. Una est elemosyna de
 q̄ p̄ns eēt cōsideratio. alta eēt oīo. tertia ieiuni
 um. de q̄b; erit cōsideratio seq̄ns. Quis oro
 dubitauerit qm̄ scriptoz q̄lē loq̄mur sit largi
 tor elemosyne multiplicē nedū tpalis ad su
 stētationē sui suozq; frat̄ū seu domestico
 rū. Est enī lucrosa nō paz ista ars. Tene
 bit insup locū elemosyne spūalis ad opitu
 latōez aīaz. nūc aduers^o errores et scrupu
 los p̄ eruditōez doctrinalē atq; cōsilij. nunc
 ad cōsolatōez salutarē. Falloz si nō ita mise
 ricordia receperūt. **Jonathas** cū ceteris iu
 deis p̄mo **Sachabeo. iij.** Dicētes se h̄re
 solatio sc̄tōs libros ido nullo indigere. Cō
 sonat apl̄s vbi supra ad **Rho.** Sunt ad
 huc vt accepi nōnulli p̄fessores regle b̄nissi

mi **Augu.** q̄s canonicos regulares appel
 lam^o apd̄ **Ollādiam.** q̄z labor scribēdi pa
 scit eos tpalibz subsidijs de p̄cio libroz. re
 manētibz apd̄ se plim̄is ad spūale solatiū.
Tales iure dixerim^o b̄nificatos a prophe
 ta. **Labores inq̄t manuū tuaz qz māduca
 bis.** b̄n̄s es h̄ i spe. et b̄n̄ tibi radē erit in re
Uxor tua mystice diuina sapia. vel religio
 tua. v̄l celestis gr̄a. sic vitis abūdās i lateri
 bus dom^o tue/ q̄ eēt ecclia v̄l p̄scia. **Filiū tui
 l̄saliter p̄fessores et sc̄ptura.** moraliter opa
 tua. sic nouelle oliuaz i circūitu mēse d̄ni
 q̄ parat̄ aduers^o eos. demones et hoies q̄ tri
 bulāt nos. **Cōpara nunc si potes alioz q̄
 rundā eccliasticoz multiplicata sup nūc
 instituta sunt i oratiōibz vocalibz.** sunt in ele
 mosynis corpalibz. istoz paup̄i. neciā pau
 peri s;̄ diuini simplicitati. **Fuerūt an ad
 huc sint nescio sc̄t̄moniales in h̄ op^o dedi
 cate/ sic oli **Origeni** p̄ trāscribēdis opibus
 suis nedū notarios p̄ diuites seclares. sed
 puellas sexi scribēdo peritas datas eēt **Uñ
 q̄so tot genera bibliāz.** tot doctorū volumi
 na q̄ mō supsūt i ecclia/ si nō ex sc̄ptozibz in
 religioe degētibz quoz ad p̄ns vix vllum
 superest vestigium.**

Quarta cōsideratio

Stio q; scriptoz orat.

Scriptoz n̄r orat. hēt ocul^o nūcius
 cordis orādi materiā sibi m̄strare
 Quāuis nihil obsit qn̄ vocal q̄nq; possit i
 feri oīo v̄l cāticū suauē dū scribit **At vō satis
 est iplere sc̄ptozē n̄r m̄ monitiōez aplicā.** q;
 psallam^o et cātem^o i cordibz n̄ris d̄no. **Nō
 freq̄nter eo liberi^o iplere valet q̄ solitudie q̄
 dā vber^o fruit.** **Puto palā mibi fieri/ q;
 sc̄ptio v̄l sc̄ptura/ eēt op^o dei op^o religiosum
 nō min^o sepe q̄ voc^o exaltatio i cātic^o ecclie
 Pōt subinde vnū cōpēsari p̄ alterū qn̄ q̄ sa
 lubri^o q̄ tpal^o adm̄stratio ab eccliaisticoꝝ
 officioz. freq̄ntatōe saluat et absoluit. **Cre
 diderit p̄inde sc̄ptoz n̄r et pietate iugi reco
 gita uerit totiēs deū sc̄tōs q̄ āgelos secū eēt.
 totiēs sc̄ptozes sacros ip̄z alloq̄. totiēs xp̄m
 sibi blāda qdā osc̄la cōsolatiōis dare. q̄tiēs
 eoz dicta salubria cōscribit q̄ mediate v̄l i
 mediate dispēsarunt. **Cui dignitati q̄ pōt
 merces alia tpal^o eq̄ri? Quis phibz talē ali
 quē p̄tēplatiū et eēt sil^o et dicit: **Cōtēplatiōez
 ita q̄ lectio q̄ scribēdo fit nō ipedit s;̄ pascit********

Quinta cōsideratio.

Scriptor affligitur. **S**criptor n̄ affligit̄ q̄ ieiunij vice tenet. Ieiunij put̄ ē tertia ps̄ satisfactiois ext̄no noie d̄: a doctoribz ois afflicto corpal̄ assūpta volūtariē p̄ domatiōe carnis v̄l vice satisfactiois q̄ fit p̄ dolorem. Quēadmodū ps̄ al̄t̄ q̄ d̄: orō p̄cludit oēs mēt̄s eleuatōez ī deū cū hūili subiectōe r̄ o/bediētia. Elemosynā v̄o p̄dūt̄ ad om̄e s̄b̄ fidij p̄tio misericordie ip̄suz. Cōsonat v̄o n̄ paup̄tat̄ elemosynē. v̄o n̄ obediētie orationi. v̄o n̄ castitat̄ ieiunij seu corp̄is edomatiōi. Quē talit̄ elucidata mor̄ p̄spiciuaz faciūt̄ h̄ac cōsideratōez cū duplici p̄cedēte. Nullus itaq̄ negauerit laboriosū eē scribē bēt̄ exercitiū. acceptet̄ igit̄ illō i p̄niam seu satisfactioē p̄ suis alienisq̄ delict̄s. sic enī directio sp̄ialis oculi reddet̄ laborē suū ne/ dum vno s̄b̄ mō laudabilē r̄ meritoriuū. sed tot modis quot̄ int̄eriones bonas addu/ cer ad decoratōez ac̄ sui. notatim iuxta cō sideratōes duodeci q̄s sub sc̄pture p̄conijs apim̄. Iūge q̄ i foro p̄nīe p̄t̄ iste labor ad satisfactōez sacramentalē ip̄oni. quē labo rē si null̄ ip̄onit̄ hoim̄/ ip̄osuit̄ sane dē ab iūto cū dicit̄ Ade r̄ poster̄. In sudore vul/ tui vescis pa. t. Porro q̄ i labore hoim̄ nō sūt̄ nec cū hoibz flagellāt̄ nō itumescāt̄ s̄z r̄ meāt̄ ne cū demonibz affligāt̄ur. Scripsit̄ egregiū volumē Auḡ. de ope monachoz qd̄ totū potuerat ad rē q̄ nūc agit̄ traduci. Qm̄ si monachos opozz opari. q̄le dabit̄ op̄ aliō sue p̄fessioi nedū mun̄ aduersū. s̄z amplī p̄mouit̄ū/ attēto q̄ nō om̄s idonei sūt̄ ad difficiliora q̄lia sūt̄ p̄dicatio v̄l lectio doct̄ial̄. S̄z neq̄ missaz obstat̄ celebratō quā finit̄ hora breuis. Neq̄ p̄terea valet ex/ cusatio desidiē nōnulloz dicentiū. imo q̄si gloriātiū nescio scribere. Discāt̄ discāt̄. ne/ q̄s verecūdēt̄ v̄l desperēt̄/ qm̄ labor̄ ip̄rob̄ om̄ia vicit̄. r̄ dur̄s veniēs i rebz egestas. ait̄ virgilī. Ballice besoeng fait̄ vieille troter/ id ē lanie. Ac̄itas fac̄ vetulas currere. Qui se diē egere cū sibi possit̄ faciēdo qd̄ i se ē p̄ uidere/ si mēdaz. si fiet̄ ē. lector̄ diudicet̄.

Sexta consideratio
Scriptor sal sapientie tribuit.
Scriptor n̄ post̄er̄ sal sapie adm̄nistrat. Iubet̄ apl̄us eē n̄m ratio nabile obsequiū cōformit̄ ad figurā leḡs p̄ci piēt̄s in oī sacrificio sal appom̄. Videat̄ at̄ sc̄ptor̄ ne suū sal ifatuet̄ v̄l sibi si ei nō sapu erit̄ v̄l alijs si corruptū p̄ ineptias scribēdi

reddiderit. Quales vere protulit etas n̄ra pl̄mos q̄z mēdosa fuer̄t adeo volumia v̄t p̄sultī fuisse. nulla q̄s talia m̄strari cū l̄ris incōdit̄ sine lege sine sensu v̄l ordie. adeo qd̄ v̄t auctori p̄prio seu dictatori nō itelli/ gabilia redderēt̄ quantūlibet̄ introspecta. H̄ac existimāt̄ aliq̄ nō minūā tribuisse iacturaz studijs ac vniuersitatibz n̄re tēpe/ stat̄ dū q̄libet̄ admittebat̄ ad scribēdū. nō p̄bat̄ nō cognit̄. Exēplaria q̄z dabāt̄ cor̄ recta Quid n̄ multiplicior̄ corruptio seq̄re tur. iūcta trāscribētū v̄l inertia v̄l ignorā tia. S̄z dant̄ visitatores i artibz mecha/ nicis ne fraus cōmittat̄ i opatiōibz v̄t i p̄a/ nis v̄l i pane v̄l cultellis r̄ ceter̄s. Quis d̄i/ gne tulerit op̄ p̄ciosissimū exp̄ers eē visita tionis. ne corruptio sua serpat̄ iugit̄ i dete rī. Sicoli ap̄ sc̄os p̄res hēbat̄ electio sup̄ scriptoribz nec passim admittebat̄ indoct̄ v̄t doct̄. s̄z v̄l q̄ ad p̄uctoz formatiōem. q̄ lucē dāt̄ magnā legētibz examē hēbat̄. P̄ri sci doctores nomiatim hierenē si nō fallit̄ memoria subiūgebāt̄ i opusculoz suoz s̄b̄ ne tribilē d̄ni nois obrelatōez. v̄t scripta sua cor̄recte trāscriberēt̄ r̄ p̄ posteros ita fie ri suaderēt̄. Alioq̄n iuxta hieronimū quis v̄l scripsisse v̄l emēdasse fructus esset̄.

Septima consideratio
Scripto q̄ scriptor fontem ministrat.
Scriptor n̄ post̄er̄ apit̄ fontē aq̄ vi ue salietis i vitā etnā. Intelligat̄ s̄b̄ nō v̄t auctor̄ p̄ncipal̄ q̄ sol̄ dē ē s̄z v̄t mini strator. Nā fons vite v̄bū dei i excelsis. Nō ne libri salubres q̄les int̄edim̄ sunt/ nō cū/ sterne qd̄ veteres r̄ dissipate. s̄z fons orto rū putē aq̄z viuētū q̄ fluūt̄ ip̄etu de liba/ no. q̄ cādidatio nuncupat̄. Qui sapie fontē q̄nto p̄rimiores sūt̄ riuuli sciaz tāto purio res salubrioresq̄ credider̄ illos. Quo p̄tra dū p̄ tras i lōgiquū riuū sciaz dilabūt̄ nō re tinētes v̄t r̄ gustū s̄b̄ origial̄ sc̄ito q̄ de facili limū viscūq̄ p̄trabūt̄. v̄n̄ v̄mes pesti lētes v̄t r̄ane bufones colubz geniti repūt̄ et potātes inficiūt̄ aut̄ pimūt̄. Bibe igit̄ o sc̄ptor̄ de aq̄s tuis viuētibz veniētibz de li/ bano poz. Et ne dixeris. cū heretic̄s. a q̄ fur tunc dulciores sūt̄ s̄z oia palā r̄ in luce dare scāt̄ pro quo sit sequēs consideratio.

Octaua consideratio
Scripto q̄ scriptor lucē sequit̄ et eā po/ steris adm̄nistrat. **L**et̄ dei lux ē r̄ lu cerna. Lucerna pedibz meis v̄bz

tui/ait psalmista dño/et lumē semit̄ meis
Sit oportz ipi gaudiū. q̄ delectabile lumē
 oclis īspicit q̄ tidie. Neq; hēt vt tobias q̄
 ri. q̄le mihi gaudiū erit. q̄ i tenebris sedeo.
 et lumē celi nō video **V**idet plane lumē ce
 li scriptoz n̄r qd̄ ē v̄bū dei descēdens a p̄e
 luminū. dū alij accumulāt sup se terrā istar
 talpaz defossi tenebris seculariū vel l̄raz
 vel opationū. **G**audēat pueri tales habuīt
 se parētes vel m̄gros q̄ talib; eos artib; sa/
 lubria scribēdi voluerūt instruere. **G**audē
 ant q̄ talētū art; h̄mōi susceptū nō ignauit
 infodere s; vt lucernā z lucē strēnuitate dili
 gētī/ conāt p̄nib; z futuris oñdere. **V**ide
Dō hōi z ars arti q̄ntū p̄stat z p̄fert/ **D**edi
 tus scz ad salutarīa spūaliaq; / p̄ derelictis
 aut īpulsis ad noxia. q̄ v̄l auariciā nutriāt
 vel ad flagicia p̄trahāt nō distrahāt a pctis.
Demū collige tecū scriptoz n̄r q̄le sit ti/
 bi donū dei. posse frēq̄nter emergere de te/
 nebris mūdanoz hōim; actib; suis teter
 rimis. i seditiōib; i bellis i cōtradictiōib;.
Emergere dixerim p̄ obligatiōez animi dū
 lucidis z trāq̄llis actiōib; mēs occupat se.
Aā vbi loc⁹ eēt i corde tuo tenebris. q̄ lux
 scripturaz attētiōe sua cōplet. **Q**ua i re nō
 parū accipit fructū scriptoz q̄uis illrat⁹.
 nō min⁹ crebro q̄ hō nō intelligēs ecclē cā
 ticis occupat⁹. **S**ēsit hāc lucē. **A**ugusti
 nus dū obediens celesti oraculo. tolle lege
 tolle lege. cōiect⁹ i scriptura apli oclis. mor
 depulse sūt ab eo dubitatiōis tenebre/ luce
 securitatis infusa. **I**taq; dici nō p̄t q̄ mul
 tipler olim z q̄tidie lucis splēdide fulgor ir
 radiet legētes i scripturis/ q̄s h̄ri nō posse
 sine scriptorib; q̄s nesciat⁹. **P**resto sūt vbi/
 liber scripta tibi si volueris. verba nō eque
Vides i illis defect⁹ tuos tanq̄ i speculo si
 ne verecūdia v̄l pudore cui⁹ q̄s īspiciētis
 vel culpātis. **P**otes p̄ variatiōe palati spi
 ritualis nūc istis nūc illis scriptoz refici sa
 porib;. **P**ropterea supuacua; ipoz multi
 plicatiōez q̄s eē culpauerit. **N**ōne lauatiss
 mā eē puenit sapie mēsam multa; ferculo
 rū varietate refertā / **S**umat vnusq; qd̄
 et q̄ntū sanis erit vel vsq; ad sobriā ebrieta/
 tē spūs. ad quā spōsus inuitat carissimos.
Comedite inq̄t amici z bibite; in ebriamī
 ni carissimi **Q**ualis ebrietas nō tenebrofi
 tatē obrusitatēq; s; luminositatē affert inso
 litam z vere diuinam.

¶ Zona consideratio

Scriptoz ecclesiam dicit. **R**efertur
Liptoz n̄r eccliam dicit **R**efertur
Augustin⁹ moriēs s̄ib; inculcasse
 q̄ ecclīasticā bibliotecaz magno studio qz
 magnū sciebat eē thesaur; custodiret. **D**uo
 cōtra nō h̄nt tyrāni de populatores regio/
 nū seu religionū efficacī machinamētū q̄
 si libris ipas in p̄mis spoliauerit atq; pua
 uerit. **P**atuit i regib; assyrioz respectu hie
 rusalē z iudeoz. **D**oc p̄dē ai aduersū ē incō
 modū cepisse circa regnū francie xpianissis
 mū a q̄ libri distracti sunt assidue. etsi non
 apta m̄ occulta z palliata dep̄datiōe/ p̄pter
 lucrū ad exteras natiōes colligēdū. q̄s ne
 q; defuerit aptissimī violētissimiq; direpto
 res. **D**icit i p̄uverbio vulgari. **L**es bons
 liuēres faut les bons cleres. i. boni libri fa
 ciūt bonos clericos. **D**oc p̄uerbiū v̄ez est
Putaz q̄z libz. vt policia mutet vno mō
 vel altero nec ē. **D**ec ad laudē scriptoz spe
 ctāt. q̄z studiū ē ad oppositū libz opau
 perationē p̄trariū. dicit scz z popolare li/
 bris sc̄is. **A**dmirabil fuit ardor hūdi li
 bros sacros ap̄d ptolomeū regē. q̄ p̄cio in/
 gētī cōpauit sibi p̄ septuagita itēpres trās/
 lationē eoz. **D**uo v̄tinā puocarēt ifidelis
 reg; exēplo fideles p̄tifices z p̄ncipes xpī
 ani. **F**erit hui⁹ regis libraria q̄nq̄ginta mi
 lia libros habuisse. **L**etēz diuitias hic
 nō accipim⁹ solū i decore libz. q̄ m̄ addi
 tus si fuerit valorī spūali/ p̄cium duplex ac
 crescit. sic i ornāmētis ecclīasticis ista lau
 dam⁹. **S**it sc̄ptura laudabil; p̄ thesauro q̄
 lis nō ē i papiris ilico perēntib;. vbi dicit
 fil; labor recte papirē⁹ deperire cū opa z im
 p̄sa. **P**ergamenū durabili⁹ ē. q̄ p̄ditio cas
 ristia ei⁹ supra papirū comp̄sat abundant.
Sz neq; q̄spis excusauerit suā i scriben
 do segniciē si nesciuerit l̄ras artificiose m̄
 tū formare. l̄ra sit legibilis. sit p̄uctuata. sit
 purgata. q̄lis ē lōbardoz. nō inuolēs se tra
 ctib; supfluis. **S**it denum sine mēdis fal
 sitatis. cū orthograpia vera. **I**lla sufficit i
 ecclīe thesauro reponi q̄uis paz fucati de
 cor; obtineat. nec tātūdem p̄reij tēporalis
Non autem oportet ad extremum vnū
 quēq; similes ad scribēdū libz assumere
 quēadmodū nō est par in legētib; studiū
Aptat hic ampli⁹ deuotiōez vel gignere
 vel nutrire/ cui parua satisfaciūt opuscula.
Vult ali⁹ i altum eruditiōis intellectualis
 ascēdere/ tali grādia doctoz hūda sunt vo
 lumia. q̄z traditiōes ordie doctrinali scrū

tes. Alioqñ rectū i addiscēdo deserēs ordi-
nē letos iuxta boetiū erit nō h̄ret. **Primū**
simplicitati claustralīū religiosoz. **Alterū**
magis appropriatū ē studiositati sapiam cū
p̄dicatiōis officio p̄fiteri q̄rētū. **Tu deni-**
q̄ si nō potueris āplos libroz maniplos ad
aream ecclie reportare v̄l puulos z paucos
imo si gregorio credis v̄l vnū afferre stude
vt in tabnaculo dñi nō vacu⁹ appareas. si
sol⁹ est capraz pilos habueris v̄l mīuta duo

Decima considera

Ratio q̄ scriptoz ecclesiam armat
Scriptoz n̄r ecclesiā armat. **Cōpa-**
rat salomō i cāticis ecclesiā turri da-
uid q̄ edificata est cū p̄pugnaculis et mille
clypei p̄dēt ex ea oīs armatura fortīū. **Et**
ap̄ls noiat verbū dei nūc clypeū ignitum.
nūc gladiū ancipitē z penetratē. nūc gladi-
um spūs. **Et psalmista sagittas potēs acu-**
tas. **Quisquis igit̄ h̄et zelū legis (z h̄re de-)**
bet sumus p̄tifer p̄cipue cū plar̄ z clero)
vigilet oportet h̄c armaturā libris mīstra-
tā augere aduersus oēm sciam extollētē se
seotra xpianaz religionē. **S; heu qd dicit**
ap̄ls. Des q̄ sua sunt q̄rūt nō q̄ iesu christi
Qui nec opponūt se murū nec armis spūa
liby induunt nec scripta q̄b; aliq̄ se fidēs di-
latēt. abūdare p̄curāt. Vide si nō carior est
hodie p̄scriptoz citationū q̄ euāgelioz
Meritor si nō pluz emunt. si non sedulius
apud quosdā xpianos cōpanē scripture fa-
bulose q̄ religiose. z p̄phane q̄ sacre. et lūz
brice q̄ caste. I nūc z ecclesiā iter has ma-
nus p̄sperari cōfide. Si nō erat anim⁹ ad
scrutādū iuxta xpī iussionē scripturas illas
tamen multiplicare reseruare q̄ p̄ necessi-
tatibus et oportunitatibus equum erat.
Non q̄ ipsi etiam theologi memoriter om-
nes incorporēt. Hoc enim nequa q̄s facti-
bile ē vel rēptādū cū sit p̄sult⁹ paucis rite
digerēdis imozari. Vex expedīt reponere
repositasq̄ cogitare sc̄pturas velut i sūma
quadā q̄rīt⁹ p̄ loco z tpe possint h̄ri confe-
stim vt ita loq̄mur ad manū p̄ infidelibus
vel p̄uertēdis vel reuincēdis. Ad erudien-
dū etiā nūc h̄ mō nūc illo fideles. Talis sit
oportet oīs scriba docē i regno celoz simi-
lis hōi p̄rifamilias q̄ p̄fert de thesauro suo
noua z vetera. Cui pabolice similitudini nō
ne videt̄ alludere spōsa blādīēs spōso. oīa
poma noua z vetera dilecte mi suauī tibi:
Offert h̄ loco se p̄siluz qd p̄ cōpationē

ad armaturā dei quā eē dicim⁹ libros leḡs.
sit de armis diaboli libris reprobis facien-
dū. **Legat q̄ nescit illud de ac̄rib; capi. v̄c.**
multi ex eis q̄ fuerāt curiosa sectati p̄tulēr̄
libros z cōbussērūt corā oīb;. **Et cōputat̄**
p̄c̄is eoz iuenerūt pecuniā denarioz q̄n;
quagita miliū. ita fortit̄ crescebat v̄b̄s dei
et p̄firmabat. Sile factū nup̄ accepimus
de libro magico estimatiōis mille aureoz
q̄ vt palmes iutilis aruit z arsit. Sic olim
parisi⁹ i grauiā z nup̄ i attrio maioris ecclie
Attrū dō sit expediēs apud platos z inq̄s
tores tales aliq̄s resuari p̄pter exēplar q̄dē
natiōis similiū. ipi cōsiderēt. De bonis q̄
dē nulla fit dubitatio. qñ videm⁹ p̄cepto
dñi tabulas legis in arca custoditas fuisse
repositas. q̄ custodia euz honore signata ē
in exēplari vita xpī q̄ libz leḡs postq̄s acce-
perat z legerat arma p̄ se contra p̄fidos ex
esaia p̄ferēs. p̄licuit libz referēter mīstro
reddēs illū vt habet luce. iij. ca. Horē
rursus esse iudeis scribit̄. Nicolaus de lya
nō ita sedere alte q̄s alte positi sūt libri leḡs
Scitur insup de xpianis aliq̄b; q̄ ipis
par est deuotio ad libz aliq̄e sc̄m sic ad
sc̄oz reliq̄as. quē vt signaculuz supra cor
vel pect⁹ suū ponūt osculāt z stringūt. Nec
parū credūt opitulari. dū i se versant̄ qd de
euāgelio mathei super egros impositoltra-
dunt historie cum ceteris

Undecima cōside

Ratio q̄ scriptoz custodit ecclesiam
Scriptoz n̄r ecclesiā custodit. **Op̄i-**
tulationis scripturaz duplex ē aduer-
sus hereticos. **Una vt vicant̄ z sic armat.**
Alterā ne vicāt z sic custodit. S; nob̄ ta-
lia differētib; mor̄ occurrere vidē aīalis hō
z opponere p̄mo illō eccl̄astes i fine. q̄ scri-
bēdi p̄les libros null⁹ est finis. Deinde q̄
desūt scrutatores scripturaz p̄serti deuora-
rū. Ampli⁹ q̄ ex lectura libroz multi susce-
pēt occasiōem errandi imo z insaniendi.
Sic opposuit paulo q̄ dicebat. Multe l̄re
faciūt te insanire paulē. Rurs⁹ opteret libz
ip̄is etiā laicis z mulierculis p̄pinare vt do-
cerent̄ p̄ se legēdo eos. facta translatōe ad
vulgare suū si nō aliter p̄ciperēt. At uero
primū nō impedit. vel obliterat laudē scri-
ptoris nostri. Nō enī p̄gredit̄ in imensum
sine fine sed finē constituit cū eccl̄aste t̄i
morē dei. cū suoz obseruatiōe mādatoruz
Quo fine retēto nihil nimis. Nec iam erit

De laude scriptorum

pluralitas librorum sed unitas. Fatemur et plāgim⁹ raritate esse nimiam in scrutatoribus scripturarum deuoratorum. Sed maior adhuc inueniret occasio sublata librorum quos ingerere per scriptores expedit. Potens est de⁹ affectibus flammam inurere cum intellectu allectione ut perfectione sua in veri cognitione posita aliqui scrutetur. Ceterum nihil est tam sanctum et salubre vel piū quod non contingat abuti. sic de libris euenit quorum non est culpa. neque scribentium sed scelus est in abusu. Postremum magis uigere videtur. si non habeat zel⁹ instructionis sanctam scientiam. si contempserit obseruare non violanda ecclesie hierarchiaz que habet ut inferiores laici per superiores clericos in lege dei peritos instructionem accipiant. Recedere hēt publice nisi miss⁹. Non enim esse dicim⁹ oim vel hēre vel scrutari libros sacros illos maxime. quod sua difficultate petunt explanari per alios passus et glosas doctorum. Qualiter agere nec facultas est ingenij. nec eruditiois comoditas apud vulgus. quos ab ore sacerdotum oportet legere et quod rere. Neque tamen arcedi videntur ab opusculis moralibus et deuorij nullam in se difficultatem nec ab inguitate nec absurditate in translatione gerentibus. cuiusmodi sunt historie vel vite vel legede scriptorum. nec non meditationes sacre. Translationes in reliquis iure culpantur propter erroris arrogantis. quos deuotois humilis. aut eruditiois salubris materiam propinantes.

R Duodecima consideratio scriptorū honorat ecclesiam

Scriptor noster honorat ecclesiam. Deducit hanc honorificentiam promissis considerationes que simul ostendunt non mediocrem patrie veneratores scribendo libros constitui. Vnde surgit ratio meriti ad deum quod honorificat honorantes se. Qui legem quoque matris ecclesie spose sue non dimittunt sed augere sed dilatare sed elucidare intendunt. Quod si forte dixerit emul⁹ aduers⁹ laudem scriptoris nostri. Cur laudet ille qui mercenari⁹ est. cui⁹ ad lucrum respicit ocul⁹. Accipiat lucrum quod suum est. et vadat. Respondebimus per euangelicam et applicam suam quod dign⁹ est operari cibo suo et mercede sua. Tamen principalis et finalis intentio in honore dei et ecclesie in caritate non ficta. in sua demum aliorum perpetua salute figat ut sit finis lucri sub fine celesti. quatin⁹ non iam duo fines aduersi sed vn⁹ utrobique ceseat.

• Nonne scriptor noster propterea venit honoran-

das ab omnibus qui diligunt ecclesiam precipue qui res gemini suo profuerunt. Sit honor ipse in beneficio. sit honor in aliquo insigni titulo. sit in largitione indulgentiarum non minus quam per peregrinatione vel ecclesie materialis constructione sit in privilegijs aliquibus. Quam si duplici honore dignos dicat apostolus qui laborat in verbo nunquam descripto silebimus. Nunquam euangeliste nunquam prophete. nunquam paul⁹ ipse profuerunt nihil scripto. Nonne plurimi quidam scripti edificat quod verba non audiunt. Hoc vnū inuigendum promissim⁹. ut scriptor ois idoneus se probeat. Quatin⁹ ab istis tuis vel institutis principalibus scribit exemplaria que et quia sint irreprehensibilia suscipiat. Sic enim iubet dominus deuter. xvij. ut rex sibi descriptur⁹ deuteronomium legis exemplar a sacerdotibus accipiat. et moysi dicit. fac oia secundum exemplar quod vidi in monte. quod angelus ministrans obseruat. Ecce quanta sterilitas per ecclesiasticos presertim plebanos rectores ecclesiarum et alios ociosos de ecclesia. perchedoloz inuenit. Apud quos nec breuissim⁹ tenor vn⁹ habet diuinorum preceptorum. nec sacramentorum notatio. nec numer⁹ articuloꝝ. Compellunt hēre sinodalia quodam instituta. bene quodam. sed illud oportuit facere non tamen aliud omittere. Venique nihil impedit (ut ad principium finis se referat) libros seu tractatulos. vel codicillos deuotionis scribere dicibus festiuis. hinc moderamine que sapiens iudicabit in hope. quod vtiq; non fuisse censendum est. sed in honore ecclesie pro aliquo vergens est multiplicatio vocalis orationis. imo est insolens in aliquibus missarum iculcatio. Si quod ad extremum vobis est vel fidei vel consilij. Prouideat superiores in vniuersitatibus studioꝝ. in cenobijs seu monasterijs religionū. in collegijs ecclesiarum maxime cathedralium nedum librerias habere sed scriptores de suppositis suis instituire. cum relationibus oneris ceterorum congruis aut cum stipendijs opportunis. Que vbi desessent agat nihilomin⁹ scriptor noster viriliter per eam non infima. quatin⁹ oculi videret. quod vicia doceret oia. quod eorum sentina est abotabilis et horreda. Speret promissum. speret. quam merces sua magna nimis erit deus iubens scrutari scripturas. ac perinde scribi. quibus habet eterna vita. Cui⁹ esse principes tanquam in libro suo scriptos largiat ipse nobis dominus noster iesus christus liber vite speciosissim⁹ de⁹ benedict⁹ in secula. Amen.

• Finit tractatus de laude scriptoris edit⁹ a christianissimo doctore Johanne de Berson cancellario parisiensi. Lugduni. Anno domini. M. cccc. xxxij. In aprilij.